

***Serapias* × *ambigua* Rouy ex E.G.Camus (Orchidaceae) u hrvatskoj flori**

kratko stručno priopćenje / short professional communication

Ljiljana Borovečki-Voska (Radoboj 27, HR-49232 Radoboj, Hrvatska; orchidlily.bor@gmail.com)**Borovečki-Voska, Lj. (2016): *Serapias* × *ambigua* Rouy ex E.G.Camus (Orchidaceae) u hrvatskoj flori. Glas. Hrvat. bot. druš. 4(2): 29-31.****Sažetak**

U proljeće 2016. godine u okolici Medulina (Istra) uočena je hibridna svojta *Serapias* × *ambigua* Rouy ex E.G.Camus. Roditeljske vrste ovog hibrida su *S. lingua* L. i *S. cordigera* L. Dvije jedinke nađene su na malim travnatim površinama unutar šikare u kojoj dominira vrsta *Juniperus oxycedrus* L. Ovime je potvrđen raniji nalaz iz 2009. godine te svojtu treba uvrstiti na listu hrvatske flore.

Ključne riječi: hibrid, Istra, Mediteran, Medulin, *Serapias* × *ambigua***Borovečki-Voska, Lj. (2016): *Serapias* × *ambigua* Rouy ex E.G.Camus (Orchidaceae) in Croatian flora. Glas. Hrvat. bot. druš. 4(2): 29-31.****Abstract**

In the spring of 2016, a hybrid orchid *Serapias* × *ambigua* Rouy ex E.G.Camus was found near Medulin (Istria). Parental species of this hybrid are *S. lingua* L. and *S. cordigera* L. Two specimens were found on a small grassland within the scrub dominated by *Juniperus oxycedrus* L. This confirmed earlier finding from 2009 and this taxon should be included on the list of the Croatian flora.

Keywords: hybrid, Istria, Mediterranean, Medulin, *Serapias* × *ambigua*

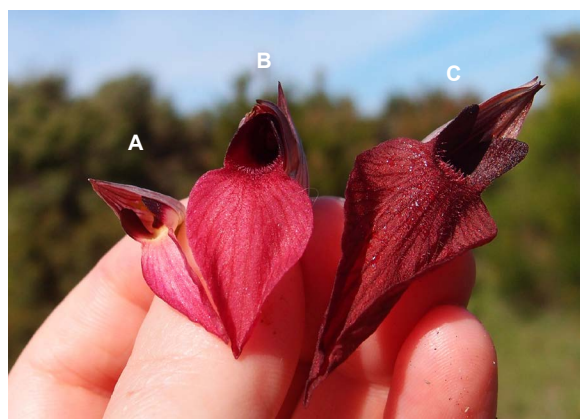
U bazi podataka Flora Croatica trenutno je navedena 181 svojta porodice Orchidaceae. Od toga 11 svojti roda *Serapias* te unutar tog roda samo dvije hibridne svojte – *S. × pulae* Perko i *S. × todaroi* Tineo (Nikolić 2016).

Svojta *S. × ambigua* Rouy ex E.G.Camus opisana je 1892. godine iz Francuske kao hibrid između vrsta *Serapias cordigera* L. × *Serapias lingua* L. (Camus 1892, Rouy 1912). Dosad je zabilježena u većini europskih mediteranskih država (Francuska, Španjolska, Portugal, Italija, Grčka – Kreta, Ex Jugoslavija – bez navođenja lokaliteta, niti imena sadašnjih država), ali i u sjevernoj Africi (Alžir i Maroko) (Lumare i Medagli 2015, The Plant List 2016, IPNI 2016, Anonimus 2016). Prvi i dosad jedini nalaz ove svojte u hrvatskoj flori objavljuje 2009. godine Griehl u svom radu „Die Orchideen Istriens und deren Begleitflora“ (Griehl 2009). U radu se navodi lokalitet sjeveroistočno od Medulina, a nađene su četiri hibridne jedinke.

Slika 1. Cvat: A) *Serapias lingua*, B) *Serapias × ambigua* i C) *Serapias cordigera* (Foto: Lj. Borovečki-Voska, Medulin - Centinere, 30. travnja 2016.).

U sklopu višednevnog istraživanja porodice Orchidaceae i ostale flore na području Istre, 30. travnja 2016. godine istraženo je područje u okolici Medulina. Pomoću GPS uređaja određene su Gauss-Krüger koordinate lokaliteta. Determinacija svojti obavljena je pomoću priručnika za određivanje: Domac (1994), Delforge (2006) i Martinčić i sur. (2010). Nomenklatura hibridne svojte usklađena je prema bazi The Plant List (2016), a ostalih prema bazi podataka Flora Croatica (Nikolić 2016). Na lokalitetu Centinere (X: 5417320, Y: 4963625) među mnoštvom jedinki roditeljskih vrsta uočene su dvije hibridne jedinke *S. × ambigua*. Jedinke su po svojim morfološkim karakteristikama (veličina cijele biljke, cvata i cvijeta, oblik i boja pojedinih dijelova cvijeta, dlakavost medne usne) intermedijarne u odnosu na roditeljske vrste (Tablica 1, Sl. 1 i 2).

Slika 2. Cvijet: A/ *Serapias lingua*, B/ *Serapias × ambigua*, C/ *Serapias cordigera* (Foto: Lj. Borovečki-Voska, Medulin - Centinere, 30. travnja 2016.).

Tablica 1. Usporedba morfoloških osobina hibridne svojte *S. × ambigua* i roditeljskih vrsta.

Osobina	<i>S. lingua</i>	<i>S. × ambigua</i>	<i>S. cordigera</i>
Duljina medne usne	15 – 25 mm	25 – 35 mm	30 – 45 mm
Oblik terminalnog dijela medne usne (epihila)	lancetast	lancetasto-srcolik do srcolik	široko srcolik
Dlakavost medne usne	blijede, relativno rijetke dlake na bazalnom dijelu medne usne	tamno ružičaste, relativno guste dlake na bazalnom dijelu medne usne	bordo crvene, duge i guste dlake na bazalnom i centralnom dijelu medne usne
Boja cvijeta	vrlo varijabilna, od boje lososa, preko svijetlo do tamno ružičaste, svjetliji bazalni dio medne usne	jednoliko tamno ružičasta	duboko bordo crvena do tamno smeđe-crvena

Hibridne i jedinke roditeljskih vrsta nađene su na manjim travnatim površinama koje su mozaično uklopljene u šikaru u kojoj dominira vrsta *Juniperus oxycedrus* L. (sastojine oštrogličaste borovice, NKS kod D.3.4.2.3.), a nastala je u procesu vegetacijske sukcesije zapuštenog istočno submediteranskog travnjaka reda *Scorzoneretalia villosae*. S obzirom da je na okolnim održanim parcelama, poglavito u maslinicima, uočen sklop vrsta karakterističnih za travnjake mlječike i kršina (As. *Euphorbia nicaeensis-Chrysopogonetum* H-ić. (1956) 1958 nom. inv.; NKS kod C.3.5.3.2.), može se pretpostaviti da su male travnate površine osiromašenog florističkog sastava fragmenti istog tipa travnjaka. Prilikom pretraživanja terena, uz navedeni hibrid, zabilježene su i sljedeće svojte orhideja: *Orchis*

morio L., *O. papilionacea* L., *O. × gennarii* Rchb.f., *Ophrys bombyliflora* Link, *Op. unchjii* (M.Schulze) P. Delforge, *S. cordigera* i *S. lingua*, od kojih su neke, a poglavito vrsta *S. lingua*, bile zastupljene velikim brojem jedinki. Nalaz hibridne svojte *S. × ambigua* doprinosi boljem poznavanju flore Istre i Hrvatske, a istraživače i ljubitelje prirode potiče na pažljivije motrenje biljaka, ponajprije na staništima gdje su prisutne dobro razvijene populacije vrsta koje mogu hibridizirati. Naime, hibridne su svojte rijetke, a njihove jedinke ponekad je teško uočiti pa i odrediti.

S obzirom na navedene činjenice, predlaže se uvrštavanje hibridne svojte *S. × ambigua* na listu hrvatske nacionalne flore, odnosno u bazu podataka Flora Croatica.

***Serapias × ambigua* Rouy ex E.G.Camus**

Mjesto prvog objavljivanja: Journal de Botanique (Morot) 6: 21 (1892)

Roditeljske svojte: *Serapias cordigera* L. × *Serapias lingua* L.

Životni oblik: geofit s gomoljem

Rasprostranjenost: Mediteran i Pirenejski poluotok (Lumare i Medagli 2015, The Plant List 2016, Anonimus 2016).

Rasprostranjenost u Hrvatskoj: Istra, Medulin (Griebel 2009, ovaj rad)

Literatura

- **Anonimus (2016):** *Serapias × ambigua*. <http://orquideasdeportugal.blogspot.hr> (pristupljeno 7. svibnja 2016.).
- **Camus, E.G. (1892):** Monographie des orchidées de France. Journal de Botanique (Morot) 6: 21-36.
- **Delforge, P. (2006):** Orchids of Europe, North Africa and the Middle East. A&C Black Publishers Ltd., London.
- **Domac, R. (1994):** Flora Hrvatske. Školska knjiga, Zagreb.
- **Griebel, N. (2009):** Die Orchideen Istriens und deren Begleitflora. Berichte aus den Arbeitskreisen Heimische Orchideen 26(2): 98-165.
- **IPNI (2016):** *Serapias × ambigua*. <http://www.ipni.org> (pristupljeno 7. svibnja 2016.).
- **Lumare, F., Medagli, P. (2015):** Rinvenimento di una popolazione ibridogena stabilizzata di *Serapias* (*Serapias ambigua* subsp. *sallentina*, subsp. nova) in Salento (Puglia). Orchidee Spontanee d'Europa 58: 290-308.
- **Martinčič, A., Wraber, T., Jogan, N., Podobnik, A., Turk, B., Vreš, B., Ravnik, V., Frajman, B., Strgulc-Krajšek, S., Trčak, B., Bačić, M., Fischer, M. A., Eler, K., Surina, B. (2010):** Mala flora Slovenije. Ključ za določanje praprotic in semenk. Tehniška založba Slovenije, Ljubljana.
- **Nikolić, T. (ur.) (2016):** Flora Croatica Database. Sveučilište u Zagrebu, Prirodoslovno-matematički fakultet, Botanički zavod s botaničkim vrtom, Zagreb. <http://hirc.botanic.hr/fcd> (pristupljeno 7. svibnja 2016.).
- **Rouy, G.C.C. (1912):** Flore de France; ou, Description des plantes qui croissent spontanément en France, en Corse et en Alsace-Lorraine. Tome XIII. Libraires, Paris.
- **The Plant List (2016):** *Serapias × ambigua* in The Plant List Version 1.1. <http://www.theplantlist.org/tpl/record/kew-190532> (pristupljeno 7. svibnja 2016.).